

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади управління фінансовою стійкістю страхової компанії.....	5
1.1. Сутність та чинники забезпечення фінансової стійкості страховика.....	5
1.2. Методичні засади управління фінансовою стійкістю страхових компаній.....	9
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. Сучасні тенденції забезпечення фінансової стійкості страховиків.....	14
2.1. Аналіз показників фінансової діяльності АТ СК «ІНГО».....	14
2.2. Оцінювання фінансової стійкості страховика.....	20
Висновки до розділу 2.....	25
РОЗДІЛ 3. Стратегія управління та підвищення фінансової стійкості страхових компаній.....	26
Висновки до розділу 3.....	37
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні реалії функціонування страхового ринку характерні високим рівнем економічної та фінансової невизначеності, зростанням частоти настання фінансових і природних криз, а також посиленням регуляторних змін до платоспроможності страховиків. В таких умовах питання забезпечення фінансової стійкості страховиків набуває більшої актуальності, оскільки визначає їх спроможність виконувати власні зобов'язання перед страхувальниками, підтримувати стабільність і ліквідність грошових потоків та ефективно й миттєво реагувати на ризики. Високий рівень фінансової стійкості є запорукою довіри споживачів, стабільності страхового ринку та стійкості фінансової системи країни загалом.

Управління фінансовою стійкістю спрямоване на формування ефективної системи моніторингу і контролю ризиків, забезпечення оптимальної структури капіталу та резервів, а також розроблення стратегій адаптації до змін зовнішнього ринкового середовища. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю удосконалення підходів до оцінювання фінансової стійкості страховика з урахуванням впливу нових видів ризиків та запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності й платоспроможності. В результаті окреслені напрямки передбачатимуть підвищення ефективності фінансового управління страховими компаніями, зменшення системних ризиків і зміцнення довіри до страхового ринку в Україні.

Метою кваліфікаційної роботи є наукове обґрунтування та розроблення практичних пропозицій стосовно удосконалення управління фінансовою стійкістю страхових компаній в умовах динамічного страхового та фінансового середовища.

Для досягнення мети дослідження передбачено реалізацію таких основних завдань:

- обґрунтувати сутність поняття «фінансова стійкість» страхової компанії та визначити чинники її забезпечення;

- дослідити методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості страховиків;
- проаналізувати фінансову діяльність страхової компанії;
- оцінити фінансову стійкість страховика;
- розробити стратегію управління та підвищення фінансової стійкості страхової компанії.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість страхових компаній.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних засад управління фінансовою стійкістю страхових компаній.

Методологічну основу становлять загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняльний та системний аналіз, економіко-статистичні методи та методи експертних оцінок, графічна інтерпретація результатів дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні теоретичних аспектів управління фінансовою стійкістю страховиків та обґрунтуванні методичного підходу до її забезпечення з врахуванням впливу новітніх ризиків і загроз регуляторного середовища.

Практичне значення отриманих результатів характеризується можливістю використання запропонованих рекомендацій при підвищенні ефективності фінансового менеджменту страховиків, оптимізації їхніх ресурсів і мінімізації ризиків.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано тези в збірнику кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу ЗУНУ.

Структура і обсяг роботи. Випускна робота містить вступ, основні розділи, висновки і пропозиції та список використаних джерел. Загальний зміст подано на 42 сторінках, що охоплює 3 таблиці і 8 рисунків. Список використаних джерел сформовано з 37 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Сутність та чинники забезпечення фінансової стійкості страховика

Фінансова стійкість страхової компанії є ключовою характеристикою її основної діяльності, котра визначає здатність страховика своєчасно та в повному розмірі виконувати зобов'язання перед страхувальниками, державою, партнерами й акціонерами в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх викликів і ризиків.

У широкому розумінні «фінансова стійкість страховика означає оптимальну рівновагу між власними та залученими ресурсами, оптимальну структуру активів і пасивів, а також здатність ефективно управляти ризиками в умовах невизначеності» [1].

З позиції фінансового менеджменту «фінансова стійкість – це стан, за якого страхова компанія здатна підтримувати безперервну платоспроможність, ліквідність та прибутковість у процесі реалізації страхових операцій» [2]. Такий стан досягається за рахунок раціональної політики управління власним і позиковим капіталом, збалансованості доходів і витрат, адекватного перестраховування ризиків, диверсифікації страхового портфеля та підтримання оптимального рівня резервів [3].

На думку О. Полякової, «фінансова стійкість страховика має багатовимірний характер і включає чотири взаємопов'язані складові: платоспроможність, ліквідність, рентабельність та капіталізацію» [4]. Платоспроможність визначається співвідношенням власних коштів до обсягу страхових зобов'язань, ліквідність – здатністю оперативно конвертувати активи для виконання поточних зобов'язань, рентабельність – ефективністю використання ресурсів, а капіталізація – рівнем фінансової незалежності компанії від зовнішніх джерел.

У вітчизняній і зарубіжній практиці фінансова стійкість страховика визначається також, «як здатність компанії протистояти ризикам, що виникають у процесі страхової діяльності, зокрема страхового, інвестиційного, кредитного, валютного, процентного та операційного ризиків» [5; 6]. Згідно з підходами, запропонованими у директиві Solvency II, рівень фінансової стійкості безпосередньо залежить від адекватності капіталу страховика щодо прийнятих ризиків і точності оцінки його зобов'язань [5].

Зауважимо, що ключовими чинниками забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є [7]:

- розмір і структура власного капіталу;
- якість страхового портфеля;
- ефективність перестраховальної політики;
- ліквідність і диверсифікація активів;
- рівень фінансового контролю та корпоративного управління;
- макроекономічна стабільність і стан фінансового ринку.

На думку Л. Смоляр, «стійкість страховика безпосередньо залежить від якісного управління ризиками, зокрема через застосування систем ERM (Enterprise Risk Management), що дають змогу ідентифікувати, оцінювати та контролювати ризики на всіх рівнях діяльності компанії» [3].

Крім внутрішніх, значний вплив мають зовнішні чинники – «державне регулювання, податкове навантаження, рівень конкуренції, розвиток фондового ринку, рівень довіри населення до страхових послуг, а також загальноєкономічна стабільність» [8]. За даними НБУ, у 2023 році зростання обсягу валових страхових премій на 15,2% супроводжувалося збільшенням резервів і зміцненням капітальної бази страховиків, що позитивно вплинуло на їхню фінансову стійкість.

У міжнародній практиці наголошується, що важливим індикатором фінансової стійкості є коефіцієнт комбінованих витрат, який дає змогу оцінити ефективність основної діяльності страховика [9; 10]. Значення цього показника

нижче 100% свідчить про прибуткову діяльність компанії без урахування інвестиційного доходу.

Отже, фінансова стійкість страховика – це комплексна характеристика, яка відображає його здатність і спроможність забезпечувати виконання зобов'язань, підтримувати стабільність фінансових потоків і протидіяти ризикам на довготривалу перспективу. Крім того, забезпечення фінансової стійкості потребує системного підходу, «що охоплює управління капіталом, ризиками, доходами, активами та організаційною структурою компанії» [1; 2].

Фінансова стійкість страхової компанії формується під впливом низки внутрішніх і зовнішніх чинників, які взаємодіють між собою та визначають рівень її ризику, прибутковості й платоспроможності.

1. Внутрішні чинники залежать від ефективності управлінських рішень страхової компанії, серед них:

1) структура капіталу та рівень власних коштів. Власний капітал виконує функцію фінансового буфера, який забезпечує стійкість у разі непередбачених випадків. Високий рівень капіталізації підвищує кредитоспроможність страховика та його здатність залучати клієнтів і партнерів;

2) якість активів і політика інвестування. Надійність, ліквідність і дохідність активів визначають здатність компанії покривати майбутні страхові виплати. Надмірна ризиковість інвестицій може призвести до втрати фінансової стабільності;

3) ефективність управління страховими резервами. Коректне формування резервів (технічних, математичних, резервів заявлених, але не врегульованих збитків) гарантує виконання зобов'язань перед страхувальниками навіть за несприятливих умов;

4) структура страхового портфеля. Диверсифікація за видами страхування, територіями та категоріями клієнтів знижує ризик концентрації збитків. Надмірна спеціалізація, навпаки, підвищує вразливість компанії до окремих ризиків;

5) система перестраховування. Використання перестраховування дозволяє розподілити ризики та зменшити потенційні втрати. Водночас надмірна залежність від перестраховиків може знижувати прибутковість;

6) фінансові результати діяльності. Стабільний прибуток створює основу для збільшення власного капіталу та фінансування резервів, тоді як збитковість може підірвати фінансову стійкість;

7) якість менеджменту та корпоративного управління. Компетентність керівництва, наявність ефективної системи ризик-менеджменту, внутрішнього аудиту й контролю мають безпосередній вплив на фінансову стабільність компанії;

8) рівень цифровізації та інформаційної безпеки. Використання сучасних технологій сприяє зниженню витрат, підвищенню точності оцінки ризиків і запобіганню кіберзагрозам.

2. Зовнішні чинники визначають умови, у яких функціонує страхова компанія, і часто не залежать від її управління, зокрема:

1) макроекономічна ситуація. Інфляція, валютні коливання, рівень безробіття та загальна економічна стабільність впливають на купівельну спроможність населення й попит на страхові послуги;

2) стан фінансових ринків. Доходність державних цінних паперів, стабільність банківської системи та доступність кредитів визначають інвестиційні можливості страховиків;

3) регуляторне середовище. Законодавчі вимоги щодо платоспроможності, ліцензування, формування резервів та звітності формують рамки діяльності страховика. Зміни в нормативній базі можуть як підтримувати, так і ускладнювати фінансову стійкість;

4) рівень конкуренції на страховому ринку. Висока конкуренція стимулює зниження тарифів і зростання витрат, що може послабити фінансову позицію компанії;

5) соціально-політична стабільність і воєнні ризики. Нестабільність у країні може призвести до втрати активів, скорочення клієнтської бази й зниження обсягів премій;

6) природні та техногенні ризики. Часті катастрофічні події (повені, пожежі, землетруси) збільшують обсяг страхових виплат і підвищують вимоги до перестраховування;

7) інтеграція у міжнародний фінансовий простір. Участь у глобальних ринках і впровадження міжнародних стандартів створюють нові вимоги до прозорості та капіталізації страховиків.

1.2. Методичні засади управління фінансовою стійкістю страхових компаній

Оцінювання фінансової стійкості страхової компанії є одним із ключових елементів фінансового менеджменту, що дозволяє визначити здатність страховика забезпечувати платоспроможність, ліквідність і прибутковість за умов впливу ризиків. «Метою такого оцінювання є не лише фіксація поточного стану фінансів компанії, а й прогнозування можливих загроз, виявлення тенденцій і розробка управлінських рішень щодо підвищення стабільності діяльності» [11].

У науковій та практичній літературі виділяють кілька груп методів оцінювання фінансової стійкості страхових організацій: «коефіцієнтні, інтегральні, рейтингові, ризик-орієнтовані та моделювання за міжнародними стандартами» [4; 10]. Кожен із них має свої переваги та обмеження, тому доцільним є їх комплексне використання.

Коефіцієнтний підхід базується на аналізі фінансових показників, що відображають ключові аспекти діяльності страховика: платоспроможність, ліквідність, прибутковість, ділову активність і структуру капіталу.

Основні показники:

1. Коефіцієнт платоспроможності (Solvency Ratio):

$$K_{пл} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Страхові зобов'язання}} \quad (1.1)$$

Цей показник демонструє, у скільки разів власний капітал перевищує суму страхових резервів та інших зобов'язань. Якщо $K_{пл} > 1$, страховик вважається фінансово стійким.

2. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами:

$$K_{вк} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}} \quad (1.2)$$

Визначає фінансову незалежність страховика; нормативне значення – не нижче 0,3–0,4.

3. Коефіцієнт покриття резервів активами:

$$K_{рез} = \frac{\text{Ліквідні активи}}{\text{Страхові резерви}} \quad (1.3)$$

Дозволяє оцінити здатність компанії виконувати зобов'язання перед страхувальниками.

4. Комбінований коефіцієнт (Combined Ratio):

$$CR = \frac{\text{Страхові виплати} + \text{Адміністративні витрати}}{\text{Зароблені страхові премії}} \times 100\% \quad (1.4)$$

Показує загальну збитковість операцій зі страхування. Значення менше 100 % свідчить про прибутковість основної діяльності.

5. Рентабельність власного капіталу (ROE):

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток} \times 100\%}{\text{Власний капітал}} \quad (1.5)$$

Характеризує ефективність використання власних ресурсів.

Перевага коефіцієнтного підходу – це його простота, доступність даних і можливість порівняння результатів у часі. Недолік – статичність і неможливість врахувати ризикові аспекти діяльності.

Інтегральні методи дозволяють узагальнити велику кількість показників у єдиний інтегральний індекс фінансової стійкості (ІФС), що характеризує загальний стан компанії.

Загальна формула інтегрального індексу має вигляд:

$$\text{ІФС} = \sum w_i \cdot K_i \quad (1.6)$$

де K_i – нормалізоване значення показника, w_i – його ваговий коефіцієнт. До складу моделі зазвичай включають показники рентабельності, ліквідності, капіталізації, збалансованості портфеля та перестраховування.

ІФС використовується для класифікації страховиків за рівнем фінансової стійкості (високий, середній, низький) і дозволяє здійснювати порівняльний аналіз між компаніями.

Рейтингові підходи базуються на розрахунку інтегрованих оцінок надійності страховиків, що враховують фінансові, ризикові та організаційні аспекти діяльності. Такі методика розробляють міжнародні агентства – А.М. Best, Moody's, Standard & Poor's – та національні структури, зокрема НБУ і рейтингові агентства «IBI-Rating», «Credit-Rating» [8].

Рейтингова оцінка дозволяє учасникам ринку оцінити рівень ризику співпраці зі страховиком і його фінансову стабільність. Згідно з дослідженнями [10], рейтингові методи мають високу практичну цінність для інвесторів і регуляторів.

Сучасна світова практика управління фінансовою стійкістю базується на ризик-орієнтованому підході, що реалізується в межах стандартів Solvency II (Європейський Союз) і IFRS 17 (міжнародні стандарти фінансової звітності у страхуванні) ([5; 6].

У межах Solvency II визначаються три рівні контролю:

1) SCR (Solvency Capital Requirement) – вимога до капіталу для покриття ризиків із 99,5 % імовірністю;

2) MCR (Minimum Capital Requirement) – мінімальний рівень капіталу, нижче якого страховик не може продовжувати діяльність;

3) IFRS 17, своєю чергою, забезпечує відображення зобов'язань за справедливою вартістю та прозорість оцінки майбутніх грошових потоків, що підвищує якість управлінських рішень [6].

Для прогнозування динаміки фінансової стійкості використовуються економіко-математичні моделі – зокрема, методи Value-at-Risk (VaR), Tail-VaR, стрес-тестування, імовірнісні моделі збитків (Loss Distribution Approach) [9; 2] Вони дозволяють оцінити вплив макроекономічних шоків і змін ринкових умов на платоспроможність страховика. Такі моделі забезпечують перехід від статичної оцінки до прогностичного аналізу, що є ключовою вимогою ризик-орієнтованого нагляду.

Методичні засади оцінювання фінансової стійкості страховиків базуються на системному поєднанні кількісних і якісних індикаторів, що відображають платоспроможність, ліквідність, достатність капіталу, рівень страхових резервів, ефективність перестраховального захисту та прибутковість страхової діяльності. Застосування коефіцієнтного аналізу, інтегральних моделей оцінювання, стрес-тестування, актуарних розрахунків і ризик-орієнтованого підходу дозволяє всебічно оцінити здатність страховика виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками навіть за умов суттєвих фінансових потрясінь і воєнних ризиків.

У сучасних умовах особливого значення набуває адаптація методик оцінювання фінансової стійкості до специфіки трансформаційних процесів, пов'язаних із воєнною економікою, цифровізацією страхового бізнесу та інтеграцією до європейського фінансового простору. Комплексність, ризик-орієнтованість і прогностичний характер сучасних методичних підходів дають змогу не лише діагностувати поточний фінансовий стан страховиків, а й своєчасно виявляти загрози втрати платоспроможності, що є базою для стратегічного управління фінансовою стійкістю страхових компаній.

Висновки до розділу 1

1. Фінансова стійкість страхової компанії – це багатофакторне явище, що відображає узгодженість її фінансових ресурсів, ризиків і зобов'язань у динамічному середовищі. На її рівень одночасно впливають внутрішні управлінські рішення та зовнішні економічні умови. Забезпечення фінансової стійкості потребує системного підходу, який поєднує стратегічне планування, ефективний ризик-менеджмент, контроль за ліквідністю, якість активів і дотримання нормативних вимог.

2. Оцінювання фінансової стійкості страховика є комплексним процесом, який передбачає поєднання кількісних та якісних методів. Коефіцієнтні підходи дозволяють оцінити базові параметри стабільності, інтегральні – узагальнити результати у єдину оцінку, рейтингові – здійснити порівняння між страховиками, а ризик-орієнтовані стандарти – забезпечити стратегічну стійкість і міжнародну порівнянність результатів. Комплексне застосування цих методів є запорукою підвищення фінансової надійності страхових компаній та зміцнення довіри до страхового ринку України.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИКІВ

2.1. Аналіз показників фінансової діяльності АТ СК «ІНГО»

У даному розділі проведено комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «СК «ІНГО» за 2021–2023 рр. Основна увага приділена оцінці ключових фінансових показників, динаміці страхових премій, страхових виплат, прибутку, власного капіталу та рентабельності. Метою аналізу є визначення тенденцій розвитку компанії, рівня її фінансової стійкості та прибутковості.

Для оцінки результатів діяльності страховика розглянемо основні фінансові показники, подані в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні фінансові показники АТ «СК «ІНГО» за 2021–2023 рр., тис. грн.*

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Зміна 2023/2021, %
Страхові премії, тис. грн	2 000 174	1 779 726	2 675 000	+33,7
Страхові виплати, тис. грн	928 250	725 795	1 172 000	+26,3
Власний капітал, тис. грн	770 560	958 218	1 191 000	+54,5
Чистий прибуток, тис. грн	90 700	160 400	232 500	+156,3

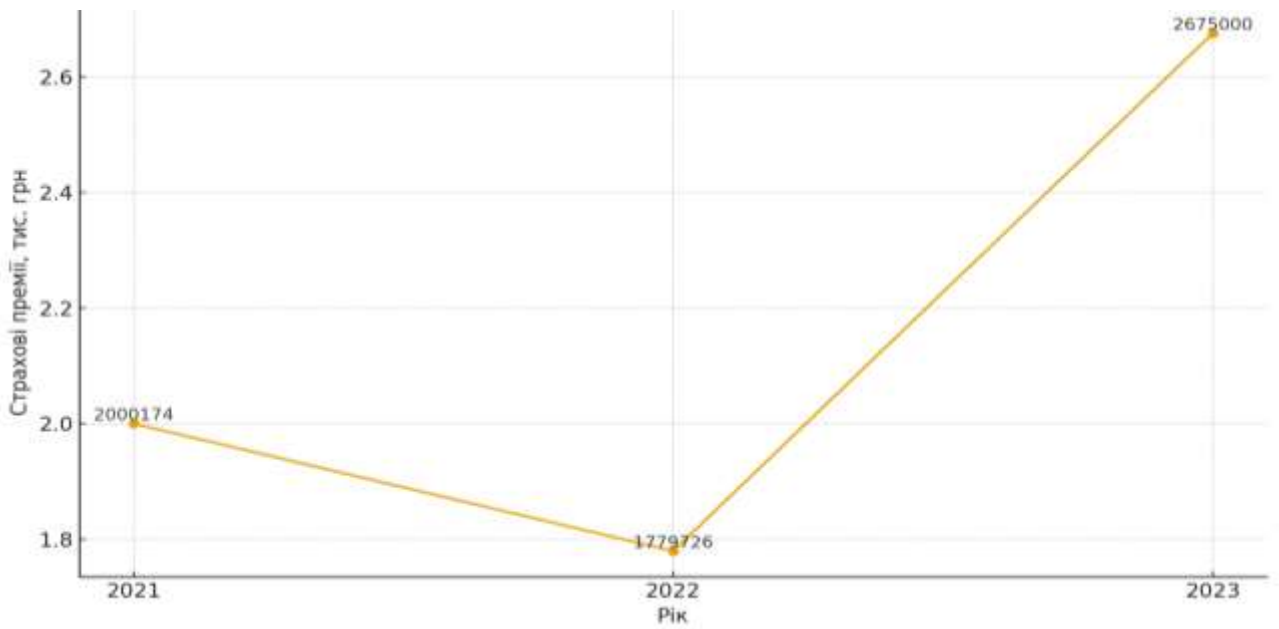
*Джерело: складено автором за даними фінансової звітності АТ «СК «ІНГО» [12].

Протягом 2021-2023 рр. компанія демонструвала стабільну позитивну динаміку. Активи зросли на 1,22 млрд грн (+32,6%), що зумовлено збільшенням обсягів страхових операцій і зростанням інвестиційного портфеля. Власний капітал збільшився на 54,5 %, що свідчить про розширення власних джерел фінансування.

Страхові премії зросли на 33,7 %, тоді як виплати – на 26,3 %, тобто темпи приросту премій перевищують темпи зростання страхових виплат.

Це свідчить про збалансовану тарифну політику та ефективне управління страховими резервами.

Чистий прибуток у 2023 р. становив 232 млн грн, що на 156,3 % більше, ніж у 2021 р., незважаючи на військові ризики та спад інвестиційних доходів.

Рис. 2.1. Динаміка страхових премій за 2021–2023 рр. [12]

Як видно з рис. 2.1, у 2022 р. обсяг страхових премій зменшився приблизно на 6%, що зумовлено воєнними подіями та скороченням ділової активності клієнтів. Однак у 2023 р. компанія продемонструвала суттєве відновлення – зростання премій до рівня, що перевищив показник 2021 р. Це свідчить про гнучкість і здатність страховика швидко адаптуватися до нових умов ринку.

У 2021–2023 рр. спостерігається чітке зростання обсягів страхових премій. Після незначного скорочення у 2022 р. через вплив воєнних факторів та зменшення ділової активності, у 2023 р. компанія наростила валові премії до 2 675 млн грн (+33,7 % порівняно з 2021 р.). Це свідчить про активну політику щодо залучення клієнтів і розширення страхового портфеля.

В структурі страхових надходжень страховика найбільшу частку займає автостраховання, яке зростає на 10,4% за три роки, медичне страхування – на 11,8%, страхування майна – на 40,5%.

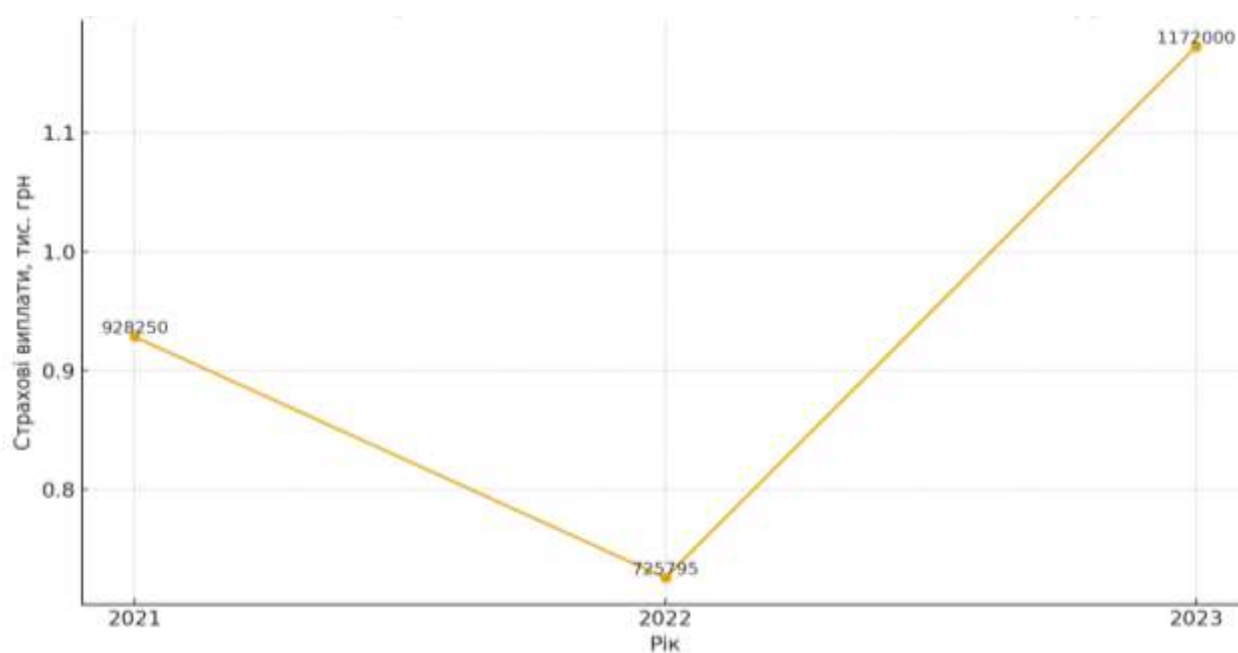
Таблиця 2.2

**Структура страхових премій за видами страхування в СК «ІНГО»
за 2021–2023 рр.***

Види страхування	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Зміна 2023/2021, %
Автострахування	842 430	842 326	930 000	+10,4
Медичне страхування (ДМС)	635 106	631 691	710 000	+11,8
Страхування майна та відповідальності	412 836	522 971	580 000	+40,5
Інші види	109 803	84 446	85 000	-22,5

*Джерело: складено автором за даними фінансової звітності АТ «СК «ІНГО» [12].

Відновлення страхових премій у 2023 році обумовлено відновленням економічної активності, збільшенням корпоративного сегмента страхування та активною маркетинговою політикою компанії. Така динаміка підтверджує стабільність фінансового стану СК «ІНГО» навіть в умовах кризового середовища.

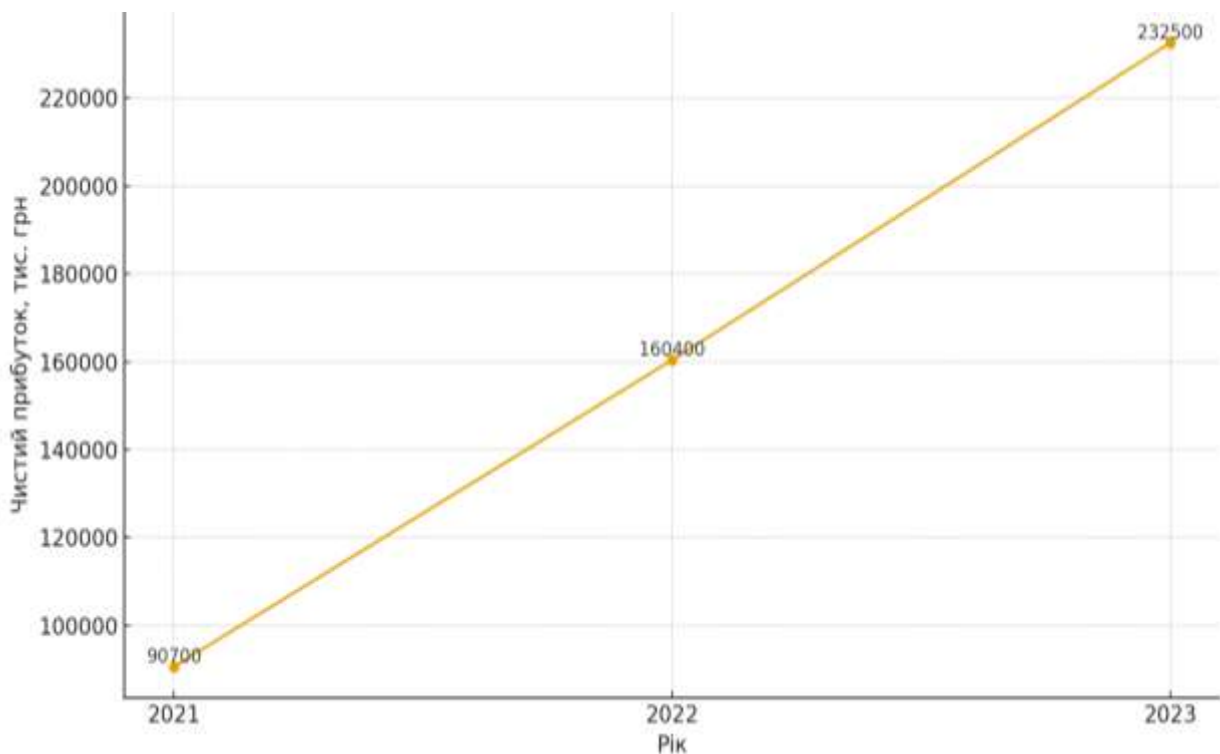

Рис. 2.2. Динаміка страхових виплат АТ «СК «ІНГО» за 2021–2023 рр.

Динаміка виплат відображає стабільність зобов'язань компанії перед страхувальниками. У 2022 р. обсяг виплат скоротився до 725,8 млн грн, однак у 2023 р. зріс до 1 172 млн грн (+26,3 % до 2021 р.). Це підтверджує збереження

високої платоспроможності та довіри клієнтів, навіть за умов підвищених ризиків.

Незважаючи на коливання обсягів виплат, компанія змогла зберегти оптимальний рівень страхових резервів, що забезпечило її платоспроможність та довіру клієнтів.

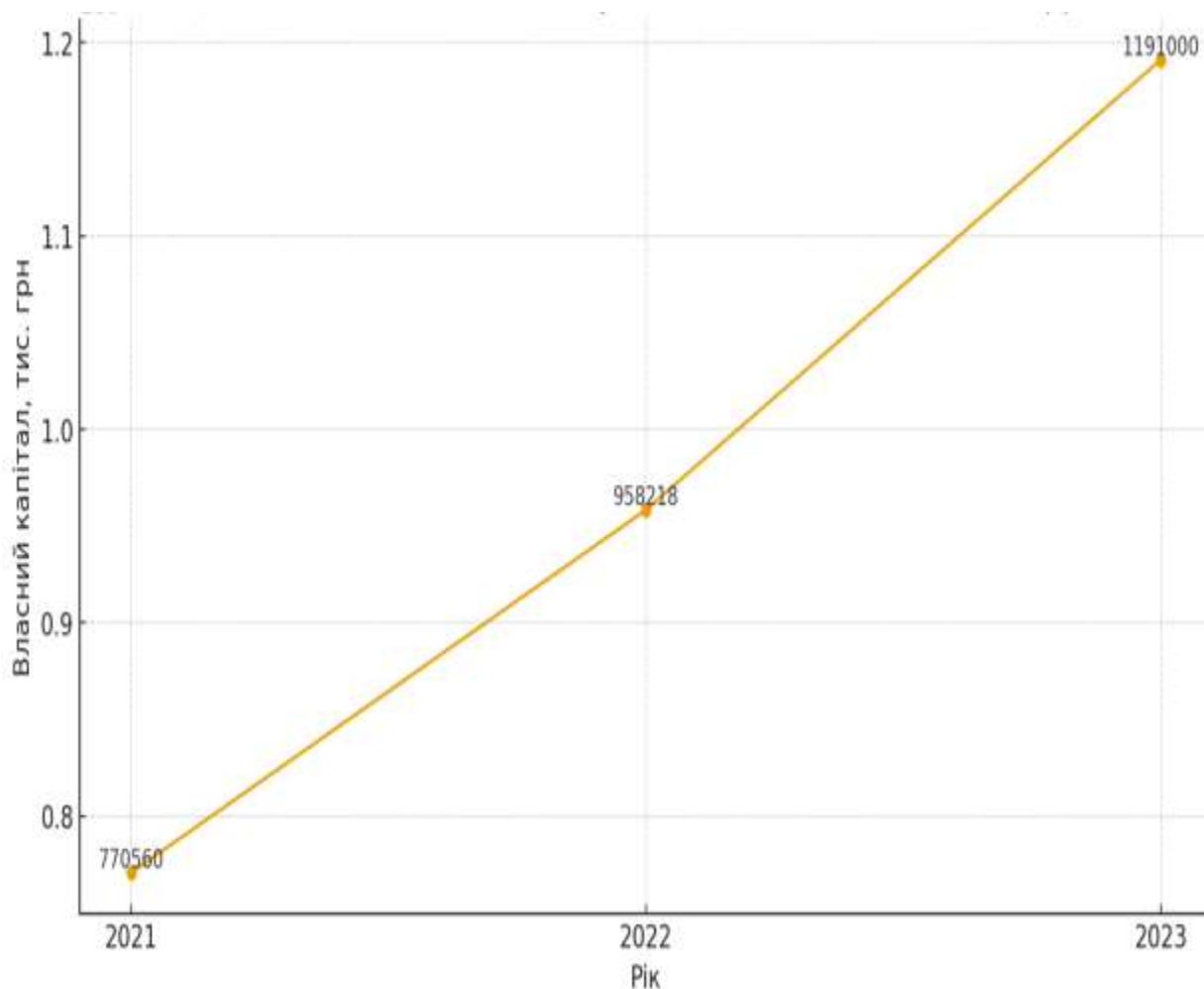

Рис. 2.3. Динаміка чистого прибутку АТ «СК «ІНГО» за 2021–2023 рр.

На рис. 2.3 видно стабільну позитивну динаміку чистого прибутку компанії. У 2022 році прибуток зріс майже вдвічі, що свідчить про ефективне управління витратами та прибутковими напрямками діяльності. У 2023 році цей показник продовжив зростати, досягнувши нового рекордного рівня. Основними чинниками цього є оптимізація тарифів, підвищення якості андеррайтингу та активне управління інвестиційним портфелем.

Показник чистого прибутку демонструє стрімке зростання: із 90,7 млн грн у 2021 р. до 232,5 млн грн у 2023 р. (+156,3 %). Зростання прибутковості обумовлене оптимізацією витрат, посиленням андеррайтингу та розширенням інвестиційного доходу. Це свідчить про ефективну фінансову політику та стійкість бізнес-моделі компанії.

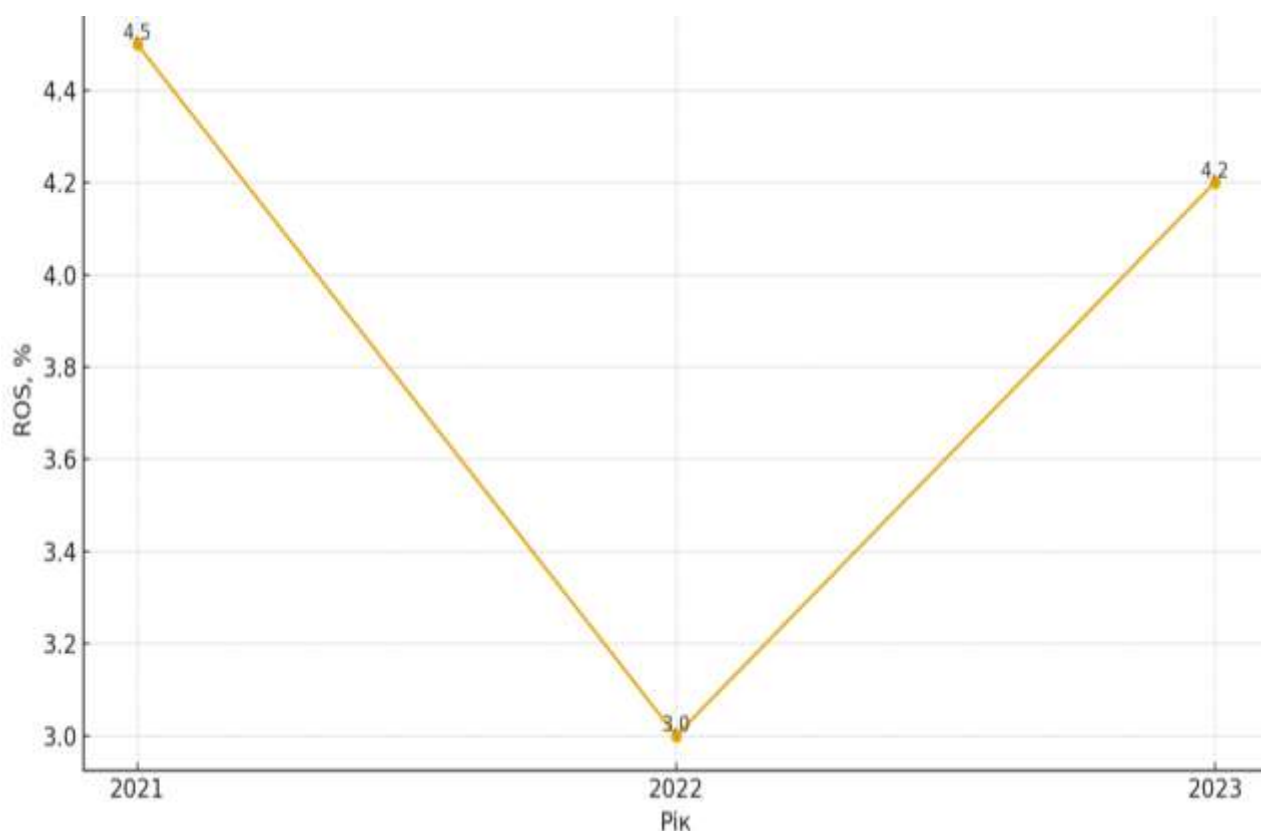
Зростання прибутку є одним із найважливіших індикаторів стабільного розвитку компанії, що підтверджує правильність обраної фінансової стратегії.

Рис. 2.4. Динаміка власного капіталу АТ «СК «ІНГО» за 2021–2023 рр.

Динаміка власного капіталу АТ «СК «ІНГО» демонструє стабільне зростання протягом досліджуваного періоду. Збільшення капіталу є свідченням нарощення фінансової потужності компанії, а також її здатності акумулювати частину прибутку для подальшого розвитку.

Власний капітал за три роки збільшився з 770,6 млн грн до 1 191 млн грн (+54,5 %). Це результат накопичення прибутку та зваженої політики щодо дивідендів. Зростання капіталу є позитивним фактором фінансової стійкості й підвищує рівень автономії компанії.

Рис. 2.5. Рентабельність страхових премій (ROS) АТ «СК «ІНГО» за 2021–2023 рр. [12]

Рентабельність страхових премій (ROS) відображає ефективність основної діяльності компанії та підкреслює наскільки прибутковими є страхові операції. В 2021 р. цей показник становив 4,5 %, що свідчить про помірну прибутковість. В 2022 р. рентабельність знизилася до 3,0 %, що зумовлено впливом війни, збільшенням витрат і скороченням кількості укладених договорів. У 2023 р. ROS зріс до 4,2 % на противагу 2022 р., що свідчить про відновлення фінансової ефективності, оптимізацію витрат та підвищення результативності страхового портфеля. Зростання у 2023 р. демонструє, що компанія успішно відновила рентабельність після кризового року, підтвердивши стійкість своєї бізнес-моделі та характеризує покращення структури страхового портфеля та зниження частки збиткових видів страхування.

Підвищення показника ROS також відображає посилення контролю за витратами, збільшення чистого прибутку та розширення частки

високорентабельних страхових продуктів. Загалом динаміка рентабельності підтверджує конкурентоспроможність і успішність фінансової політики компанії.

2.2. Оцінювання фінансової стійкості страховика

Фінансова стійкість страхової компанії є одним із найважливіших чинників її конкурентоспроможності та довіри страхувальників. Вона визначає здатність компанії виконувати свої зобов'язання перед клієнтами в будь-яких умовах господарювання, забезпечувати безперервність страхових операцій і стабільність розвитку в довгостроковій перспективі.

Для оцінювання фінансової стійкості використовують систему відносних (коефіцієнтних) показників, які характеризують структуру капіталу, рівень ліквідності, платоспроможність, автономність і маневреність власних коштів. Такі показники відображають співвідношення між окремими складовими активів, капіталу та зобов'язань компанії, що дає змогу об'єктивно оцінити її фінансову рівновагу.

Особливість страхових компаній полягає в тому, що значна частка їхніх ресурсів формується за рахунок страхових премій у вигляді страхових резервів, тому для них особливо важливими є коефіцієнти, які показують взаємозв'язок між власним капіталом і зобов'язаннями, а також між активами та резервами. Високі значення коефіцієнтів автономії та платоспроможності свідчать про надійність компанії, а надмірна залежність від зовнішніх ресурсів може означати підвищений ризик неплатоспроможності.

Згідно з міжнародними стандартами та рекомендаціями Національного банку України [8], до ключових відносних показників фінансової стійкості страховиків належать:

- коефіцієнт автономії (частка власного капіталу в активах);
- коефіцієнт фінансової залежності;

- коефіцієнт платоспроможності (співвідношення власного капіталу та зобов'язань);
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт поточної ліквідності (співвідношення оборотних активів і короткострокових зобов'язань).

Їх комплексна оцінка дозволяє визначити, наскільки ефективно компанія управляє структурою джерел фінансування, як забезпечується ліквідність і чи має страховик достатній запас фінансової гнучкості для подолання кризових ситуацій.

Таблиця 2.3

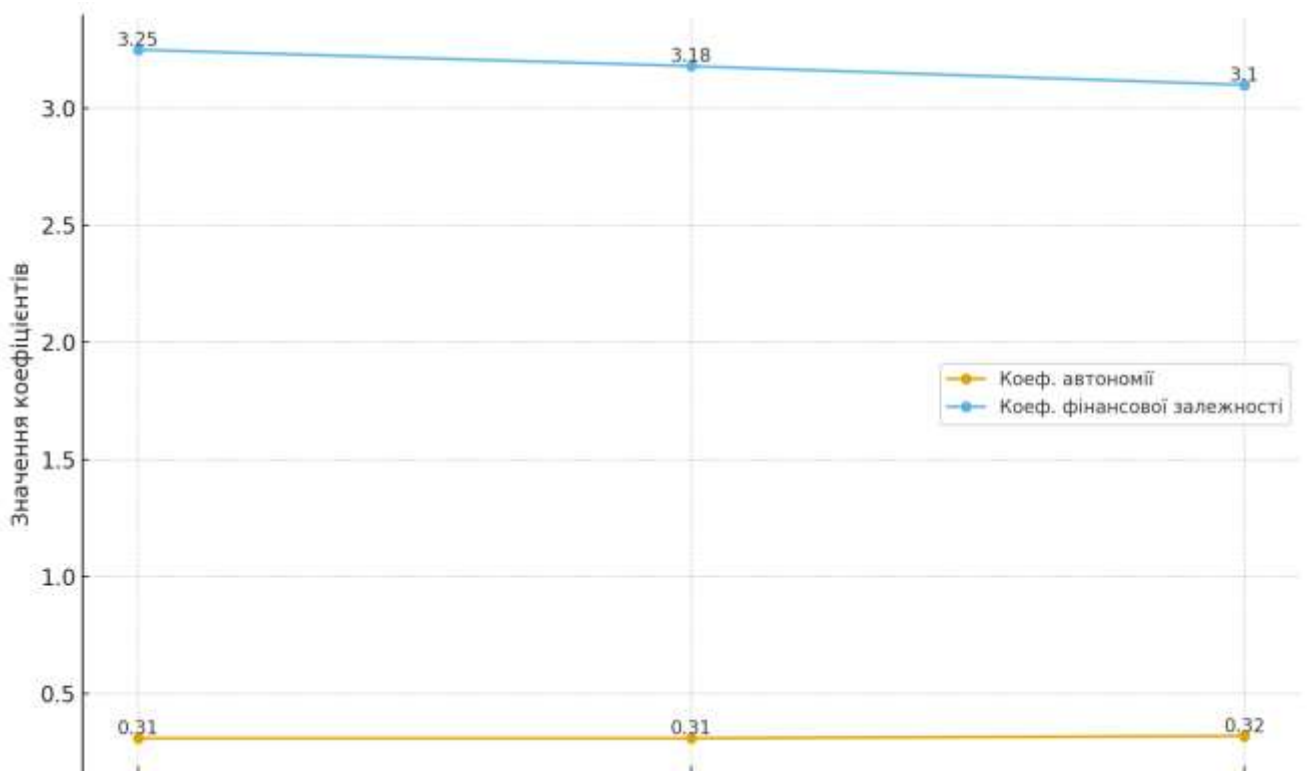
Відносні показники фінансової стійкості страхової компанії та їх характеристика

№	Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст	Нормативне значення
1	Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	Показує частку активів, профінансованих за рахунок власного капіталу. Відображає незалежність від зовнішніх зобов'язань.	$\geq 0,25$
2	Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний капітал	Характеризує рівень залучення позикових коштів; чим вище показник, тим більша залежність від кредиторів.	$\leq 4,0$
3	Коефіцієнт платоспроможності	Власний капітал / Зобов'язання	Визначає здатність компанії погашати зобов'язання за рахунок власного капіталу.	$\geq 0,3$
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Оборотний капітал / Власний капітал	Відображає частку власних коштів, що знаходяться в обігу, і гнучкість у фінансуванні поточної діяльності.	0,2–0,5
5	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Характеризує здатність компанії вчасно виконувати короткострокові зобов'язання.	$\geq 1,0$

Наведені показники дають змогу здійснити комплексну оцінку фінансової стійкості страхової компанії. Оптимальне значення коефіцієнта автономії (понад 0,25) свідчить про фінансову незалежність. Надмірне зростання

коефіцієнта фінансової залежності може сигналізувати про ризики надмірного боргового навантаження. Коефіцієнти платоспроможності та ліквідності характеризують короткострокову надійність страховика, а коефіцієнт маневреності – його здатність оперативно мобілізувати власні ресурси.

Таким чином, аналіз динаміки цих коефіцієнтів дозволяє визначити рівень фінансової стабільності, гнучкості та здатності компанії до самофінансування. Для СК «ІНГО» наведені вище показники будуть використані для подальшого порівняльного аналізу в 2021–2023 рр. (рис. 2.6-2.8).

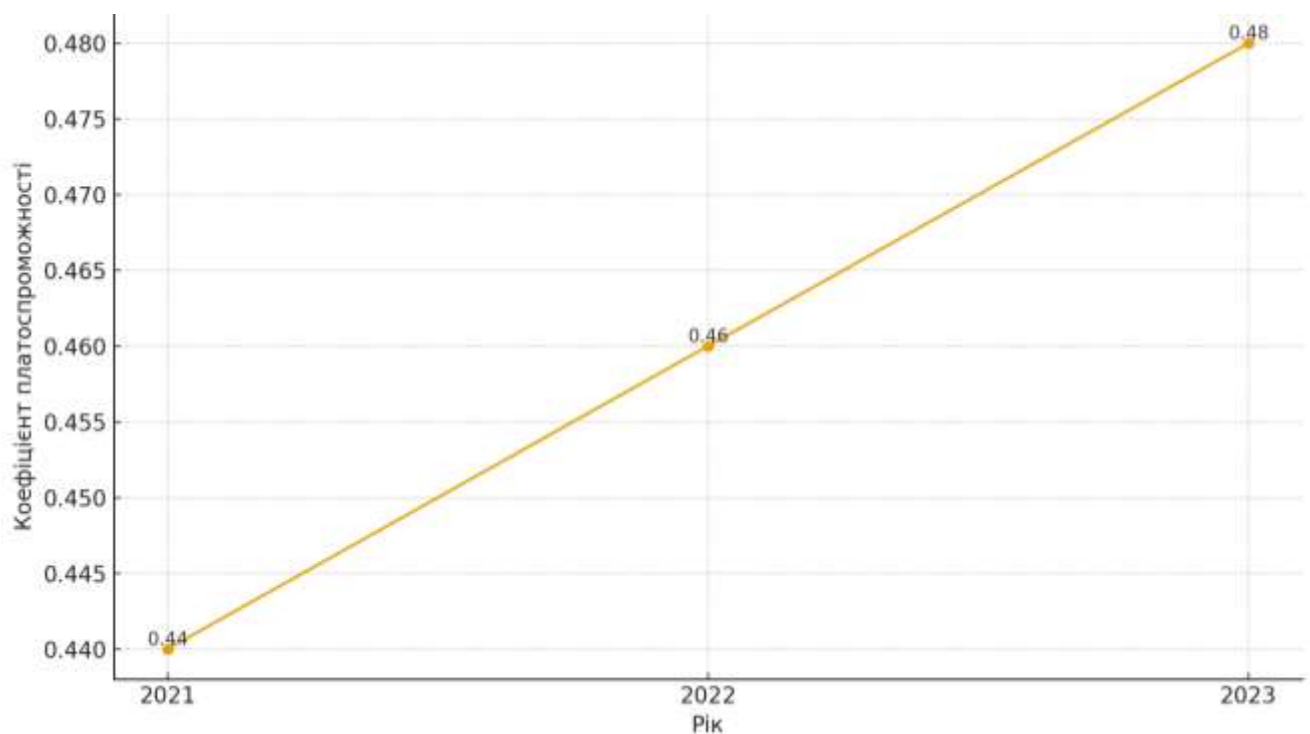
Рис. 2.6. Коефіцієнти автономії та фінансової залежності АТ СК «ІНГО» за 2021–2023 рр.

Упродовж 2021–2023 рр. спостерігається стабільне зростання фінансової незалежності АТ «СК ІНГО». Коефіцієнт автономії підвищився з 0,31 до 0,32, що перевищує нормативне значення ($\geq 0,25$). Це означає, що понад 30 % активів компанії фінансуються за рахунок власного капіталу, тобто структура джерел коштів є збалансованою.

Коефіцієнт фінансової залежності, навпаки, зменшився з 3,27 до 3,09, що свідчить про поступове скорочення частки позикових коштів у загальній структурі капіталу. Така тенденція є позитивною, адже зменшує фінансові ризики та підвищує кредитоспроможність страховика.

Порівняно з середніми значеннями по страховому ринку (0,25–0,30 для автономії), показники «ІНГО» є вище середнього, що підтверджує його високу капіталізацію та надійність. Водночас збереження помірної частки залучених коштів (приблизно 68–70 %) забезпечує компанії достатню фінансову гнучкість для розширення діяльності.

Таким чином, у 2021–2023 рр. компанія демонструвала оптимальну структуру капіталу, що відповідає принципам фінансової стійкості страховика [12; 13].

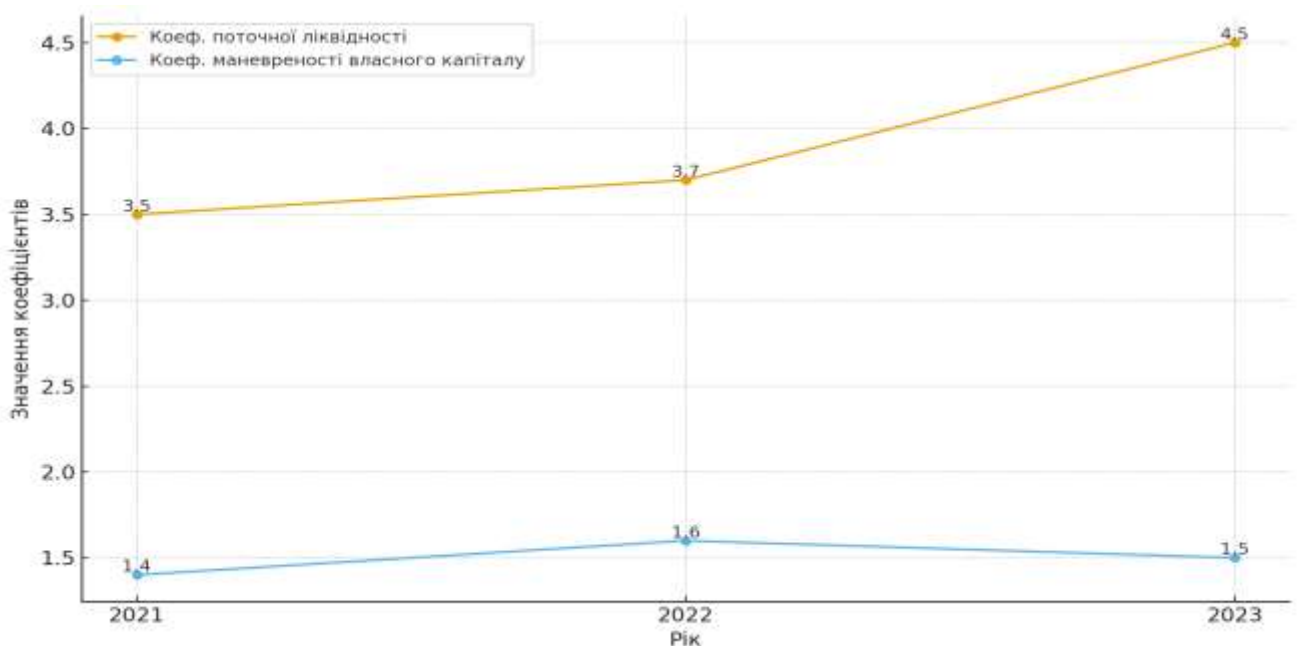
Рис. 2.7. Коефіцієнт платоспроможності АТ СК «ІНГО» за 2021–2023 рр.

Коефіцієнт платоспроможності – один із ключових показників фінансової стійкості страховика, який визначає, яку частину своїх зобов'язань компанія може покрити за рахунок власного капіталу.

У 2021 р. він становив 0,44, у 2022 р. – 0,46, а в 2023 р. – 0,48. Тобто протягом трьох років відбулося стале покращення на 9 %, що свідчить про посилення фінансових резервів компанії.

Отримані значення суттєво перевищують норматив 0,3, установлений Національним банком України [8], і є свідченням високої надійності страховика. Це означає, що навіть за несприятливих умов ринку компанія здатна забезпечити виконання зобов'язань перед страхувальниками.

Позитивна динаміка також пояснюється зростанням власного капіталу на 54,5 % у 2021–2023 рр., що забезпечило покриття зобов'язань без залучення додаткового фінансування. Висока платоспроможність є головною передумовою стабільного розвитку компанії та формування довіри клієнтів і партнерів.

Рис. 2.8. Коефіцієнти ліквідності і маневреності власного капіталу АТ СК «ІНГО» за 2021–2023 рр. [12]

Показники ліквідності та маневреності характеризують короткострокову фінансову стійкість та гнучкість управління ресурсами.

Коефіцієнт поточної ліквідності зріс із 3,53 у 2021 р. до 4,50 у 2023 р., тобто компанія має у 4,5 рази більше оборотних активів, ніж поточних

зобов'язань. Норматив для страхових компаній становить не менше 1,0 [13], тому «ІНГО» має значний запас ліквідності. Це означає, що навіть за різкому зростанні страхових виплат чи витрат компанія здатна розрахуватися з усіма поточними боргами.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу коливався у межах 1,40–1,62, що вдвічі перевищує рекомендований рівень (0,2–0,5). Такі значення означають, що більша частина власного капіталу залишається у вільному обігу, що дозволяє оперативно фінансувати страхові операції та інвестиційні проекти. Разом із тим надто високі значення цього показника можуть свідчити про недовикористання частини капіталу для формування довгострокових резервів, тому подальша політика має бути спрямована на збалансування ліквідності та інвестиційної активності.

Висновки до розділу 2

1. Комплексний аналіз відносних показників фінансової стійкості свідчить про стабільне зростання фінансової незалежності та ефективності управління капіталом АТ «СК ІНГО». Компанія дотримується нормативів НБУ і демонструє збалансовану структуру активів та зобов'язань, що забезпечує їй стійкі позиції на страховому ринку України.

2. Частка власного капіталу у структурі активів перевищує 30 %, що відповідає високому рівню автономії. Зобов'язання зростають повільніше, ніж власний капітал, що зменшує ризики залежності від позикових коштів. Коефіцієнт платоспроможності стабільно перевищує норматив, отже, ризик неплатоспроможності відсутній. Висока ліквідність і маневреність свідчать про наявність резервів фінансової гнучкості, необхідних для забезпечення виплат і розвитку бізнесу. Загалом, компанія має високу фінансову стійкість і достатній потенціал для інвестиційного зростання.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

У сучасних умовах фінансова стійкість страхової компанії розглядається не лише як наявність достатнього капіталу для покриття збитків, а як здатність підтримувати безперервну спроможність до виконання зобов'язань у різних економічних сценаріях – від звичайних коливань ринку до екстремальних шоків [17].

З точки зору стратегічного менеджменту, фінансова стійкість – «це властивість бізнес-моделі страховика залишатися операційно прибутковою, ліквідною та платоспроможною на горизонті тривалого періоду, незважаючи на зміну зовнішніх факторів: інфляцію збитків, коливання тарифів перестраховування, регуляторні зміни, репутаційні ризики, макрофінансову нестабільність» [18]. Тобто стійкість – це керована якість, а не випадковий результат.

У світовій практиці фінансова стійкість страхових компаній стратегічно інтегрується у три блоки управління: «(1) управління ризиком; (2) управління капіталом; (3) стійкість бізнес-моделі» [19]. Ці блоки взаємно підсилюють один одного. Компанія, яка не контролює ризики, швидко «з'їдає» капітал. Компанія з недостатнім капіталом не витримує збиткових періодів. Компанія зі слабкою бізнес-моделлю не може генерувати достатньо премій і маржі, щоб відновити капітал після шоку.

Саме тому провідні страхові групи світу (Munich Re, Allianz, Swiss Re, Zurich Insurance Group) використовують поняття «стратегії стійкості, яка поєднує фінансову архітектуру (капітал, резерви, ліквідність) з операційною архітектурою (управління портфелем ризиків, якість врегулювання, довіра клієнтів)» [19].

Для країн із високим рівнем структурних ризиків (воєнні ризики, нестабільна макроекономіка, висока інфляція вартості відшкодувань) стратегія

управління фінансовою стійкістю набуває ще більшої ваги, оскільки страховик фактично виконує соціально-економічну функцію гаранта відновлення після втрат. У такій ситуації банкрутство страховика має не приватний, а суспільний ефект.

Отже, управління фінансовою стійкістю в страхуванні – це не «фінансова аналітика», а стратегічний напрям корпоративного управління, який визначає здатність компанії існувати в принципі.

Один із центральних елементів стійкості – це рівень і структура власного капіталу страховика. «Капітал виконує роль амортизатора ризику: чим він якісніший і стійкіший, тим нижча ймовірність дефолту страхової компанії при настанні масових або катастрофічних збитків» [19].

У світовій практиці існують дві ключові моделі нагляду за капіталом страховиків:

- risk-based capital (RBC) – використовується у США. Регулятор вимагає, щоб страховик мав мінімальний обсяг капіталу, який залежить від ризикового профілю саме цієї компанії: «ризик андеррайтингу, кредитного ризику перестраховиків, ринкового ризику інвестицій тощо. Тобто це не єдина «норма для всіх», а індивідуальна вимога до капіталу» [21];

- глобальні стандарти достатності капіталу за Швейцарською моделлю Swiss Solvency Test (SST), «де компанії моделюють шоки й доводять, що їхній капітал здатен витримати ці сценарії із заданою ймовірністю» [22].

Обидва підходи (RBC у США та SST у Швейцарії) можна розглядати як еталонні приклади регуляторного управління фінансовою стійкістю. Їхня логіка – не чекати, поки компанія стане неплатоспроможною, а попередити момент, коли капітал опиниться під критичною загрозою.

Для страховика це означає, «що стратегія фінансової стійкості має включати: політику капіталізації; механізми докапіталізації; обмеження агресивного зростання портфеля. Агресивне зростання премій без пропорційного нарощення капіталу є індикатором майбутньої вразливості» [17].

Емпіричні дослідження показують: «компанії з недокапіталізованими балансами статистично більш вразливі до «ризикових хвостів» – великих подій малої ймовірності»[19].

Навіть якщо капітал формально достатній, компанія може мати проблему ліквідності, тобто бути неспроможною оперативно здійснити страхові виплати. Тому управління ліквідністю й резервами є критичною складовою фінансової стійкості, особливо у non-life сегменті [23].

Елементи стратегії такі: (1) адекватність страхових резервів; (2) підтримання високоліквідних активів; (3) наявність процедур екстреного залучення ліквідності.

Недорезервування тимчасово покращує прибутковість, але створює ризик неплатоспроможності в майбутньому. Завищене резервування погіршує короткострокові показники, але підвищує довіру регулятора й ринку [23].

Світова практика вимагає регулярного стрес-тестування ліквідності. «Після 2001 року та COVID-19 це стало стандартом для глобальних гравців» [18; 22].

Фінансова стійкість безпосередньо залежить від того, кого і за якою ціною страхує компанія. Недисциплінований портфель сьогодні означає великі збитки завтра. «У глобальній практиці дисципліна андеррайтингу вважається першим рубежем захисту стійкості» [19].

Ключові елементи: сегментація ризиків і диверсифікація портфеля; тарифна адекватність; контроль комбінованого коефіцієнта (combined ratio). «Якщо combined ratio стабільно вище 100 %, компанія фактично «допалює» свій капітал. Стійкий показник нижче 100 % – ознака здорового портфеля» [23].

Світовий досвід показує, що демпінг тарифів заради швидкого завоювання ринку в більшості випадків призводить до провалу фінансової стійкості через 1–2 роки [23]. Тому у провідних групах політика андеррайтингу затверджується на рівні ради директорів, а не тільки менеджменту продажів [19]

Перестраховання – «це спосіб передати частину ризику іншій інституції, тим самим обмеживши катастрофічні збитки. Воно згладжує волатильність результату і захищає власний капітал» [20].

Є два ключові напрями: катастрофічне перестраховання і фінансове перестраховання. Перше захищає від рідкісних, але руйнівних подій (стихії, війна, масові техногенні інциденти). Друге допомагає страховику витримати фінансовий удар у часі та дотримуватися нормативів платоспроможності без негайної докапіталізації [19].

Важливим є те, «що перестраховання підвищує стійкість лише тоді, коли контрагент сам фінансово надійний. Тому великі ринки, як Lloyd's, мають жорсткі внутрішні критерії відбору перестраховиків» [24].

Міжнародна практика вважає, «що фінансова стійкість – це не тільки гроші, а і якість управління. Дослідження показують, що компанії з незалежною функцією ризик-менеджменту та внутрішнім аудитом рідше переживають різкі провали платоспроможності» [19]

Сучасні регулятори вимагають документованого апетиту до ризику, планів дій у стрес-сценаріях і процедур ескалації проблем до ради директорів [25]. Тобто рада директорів несе не лише формальну, а реальну відповідальність за стійкість.

Важливо також, що регулятори дедалі частіше розглядають масові скарги клієнтів і порушення стандартів врегулювання збитків як сигнал підвищеного операційного ризику. «Репутаційна нестійкість = фінансова нестійкість» [25].

За останні роки стратегія стійкості перейшла від історичного аналізу до проактивного прогнозування. Використовуються пошук сценарію, який знищує компанію, план відновлення капіталу після шоку, план екстреного залучення ліквідності» [26; 18].

У світовій практиці довіра клієнтів і партнерів офіційно визнається фактором фінансової стійкості. Якщо компанія має репутацію «виплачує швидко і чесно, вона легше утримує клієнтів навіть при рості тарифів і простіше домовляється про кращі умови перестраховання» [24].

Регулятори США та Великої Британії прямо вимагають, щоб репутаційні ризики, скарги клієнтів і претензії враховувалися в ризик-карті так само, як ризик ліквідності чи ринковий ризик [25]. Тобто клієнтська довіра стала елементом фінансової стратегії, а не просто маркетингу.

Порівняння практик США, Швейцарії, ринку Lloyd's і вимог британського PRA показує, що стратегія фінансової стійкості страховика складається з таких блоків: капітал і платоспроможність; ліквідність і резерви; портфель і андеррайтинг; перестраховування; корпоративне управління і ризик-менеджмент; аналітика і стрес-тести; репутація й клієнтська лояльність.

Ці блоки взаємозалежні. Наприклад, агресивне зростання премій без контролю тарифів і без якісного перестраховування призводить до зростання збитковості, тиску на резерви, дефіциту ліквідності і врешті – до потреби в екстреній докапіталізації. Натомість дисциплінований андеррайтинг, збалансоване перестраховування, достатній капітал і прозоре врегулювання збитків формують зростаючий контур стійкості [18; 24).

Фінансова стійкість страхової компанії – це інтегрована стратегічна компетенція, яка поєднує управління грошима, ризиками, клієнтом і репутацією.

АТ «СК «ІНГО» функціонує у середовищі надвисоких ризиків, де ринкова волатильність, регуляторний тиск і фактори форс-мажорного характеру (воєнні ризики, знищення майна клієнтів, перебої в логістиці, інфляційний тиск на вартість ремонту та медичних послуг) визначають характер і динаміку фінансових результатів страховика. Такі умови означають, що фінансова стійкість компанії перестає бути просто категорією «платоспроможності на дату». Вона перетворюється на стратегічну властивість бізнес-моделі – здатність компанії зберігати платоспроможність, ліквідність і довіру клієнтів у довгостроковому періоді, навіть за наявності системних шоків та зростання збитків.

Міжнародний досвід засвідчує, що страховики, які зберігають фінансову стійкість у періоди криз, як правило, мають інтегровану систему стратегічного

управління ризиками, капіталом і якістю портфеля. Зокрема, зазначається, що страхові компанії, які з випередженням адаптують баланс та політику резервування до змін середовища (наприклад, до жорсткішої монетарної політики, збільшення збитковості чи різкого подорожчання перестраховування), значно краще підтримують стійкість і зберігають ліквідність. Це важливо для страховиків, які працюють у високоризикових юрисдикціях, оскільки в таких умовах класичні нормативи платоспроможності самі по собі не гарантують життєздатності компанії [27].

Для ІНГО це особливо важливо з огляду на те, що компанія демонструє високу динаміку залучення страхових премій. Зокрема, за підсумками I півріччя 2025 року обсяг валових страхових премій компанії становив близько 2,4 млрд грн, що на понад 50 % більше, ніж за аналогічний період попереднього року [12]. Таке стрімке органічне зростання свідчить про здатність масштабувати страхові програми, зокрема у корпоративному сегменті, однак водночас воно означає й підвищене навантаження на капітал, резерви і ліквідність компанії. У той самий час чистий фінансовий результат за окремі проміжки виявляється менш динамічним, ніж темпи зростання премій, що сигналізує про збільшення собівартості покриття ризиків і тиск на маржу страхової діяльності.

Таким чином, першочергове стратегічне завдання СК «ІНГО» – це не тільки нарощувати обсяг премій і зберігати ринкову частку, а й сформувати керовану модель стійкого функціонування. Це означає інституціоналізацію чотирьох основних напрямів: (1) капітал і резерви; (2) ліквідність та узгодженість активів і зобов'язань; (3) якість страхового портфеля і збитковість; (4) ризик-менеджмент, клієнтська довіра і репутація. Саме ці напрями відповідають світовій стратегії страховика – «стратегії стійкості, яка поєднує фінансову архітектуру (капітал, резерви, ліквідність) із операційною архітектурою (якість портфеля, прозорість виплат, керованість ризиком)» [29; 30].

У класичній логіці страхового нагляду капітал страхової компанії виконує роль шок-абсорбера, як «буфер, який поглинає непередбачені великі збитки й не дає компанії перейти в стан неплатоспроможності [31].

Стратегія фінансової стійкості СК «ІНГО» повинна містити внутрішні (а не тільки регуляторні) нормативи достатності капіталу. Капітал при цьому виступає не лише бухгалтерським показником, а стратегічним ресурсом довіри для великих корпоративних клієнтів, банків-партнерів і перестраховиків. Компанія, яка чітко комунікує свій цільовий рівень капіталу і демонструє політику його підтримання, має вищі шанси отримувати кращі умови перестраховання і залучати великі корпоративні ризики на прийнятних тарифах.

Другий елемент цього напрямку – це політика резервування. Йдеться про технічні резерви, а також про буфер резервів під екстраординарні події. Недорезервування тимчасово покращує прибутковість, але створює ризик каскадної неплатоспроможності в майбутньому. Перерезервування, навпаки, впливає на короткостроковий фінансовий результат, підсилюючи стійкість компанії для регулятора і клієнтів, формуючи довіру до спроможності виконувати зобов'язання в ризикових умовах.

СК «ІНГО» оперує ризиками, де можливі одночасно великі і репутаційно чутливі збитки (майнові ризики бізнесу в умовах воєнних ушкоджень, транспортні ризики великої вартості тощо). Тому резервування не може бути лише «бухгалтерською процедурою». Воно має розглядатися як стратегічний елемент позиціонування компанії як «того страховика, який дійсно виплатить». Саме такий образ визначає лояльність корпоративних клієнтів і, відповідно, майбутній потік премій, що напряму живить капітал і ліквідність.

Отже, важливий стратегічний напрям для СК «ІНГО» – це формалізація політики капіталізації та резервування як частини корпоративної стратегії. Це охоплює: визначення цільового рівня власного капіталу; політику реінвестування прибутку до досягнення цільового рівня капіталу; регулярне

стрес-тестування достатності резервів у сценаріях масових збитків і воєнно-інфраструктурних подій.

Другий стратегічний напрям – це управління ліквідністю. Страхова компанія може бути добре капіталізованою, але при цьому зазнати стійкісного шоку, якщо при виплатах їй бракуватиме готівкових чи високоліквідних активів. Саме ліквідність, а не лише капітал, є головним чинником виживання у фазах системного стресу.

Для СК «ІНГО» це означає дотримання таких ключових вимог, як:

1) підтримка достатнього обсягу високоліквідних активів, що дозволяє здійснювати значні виплати у стислі терміни без вимушеного продажу довгострокових активів зі збитком;

2) регулярне стрес-тестування ліквідності. Компанія має моделювати сценарії пікової збитковості: масові пошкодження об'єктів корпоративних клієнтів у результаті воєнних дій або техногенної події, що викликає одночасні звернення великої кількості страхувальників. У таких сценаріях критично важливо зрозуміти, чи здатна компанія профінансувати виплати впродовж перших днів без зупинки інших операцій. «Саме така логіка використовується у сучасних оцінках системної ролі страховиків у фінансовій стабільності» [27];

3) управління строковою структурою активів і зобов'язань. Страховик змушений забезпечити виконання зобов'язань за договорами страхування (майбутні виплати клієнтам) раніше, ніж компанія може мобілізувати грошові кошти з інвестиційних активів. «Це питання узгодженості активів і пасивів є однією з ключових умов дострокового виявлення ризиків неплатоспроможності у страхових групах ЄС та Великої Британії» [29].

Третій стратегічний напрям – це якість та управління страховим портфелем. Збільшення премій не гарантує підвищення фінансової стійкості, якщо ці премії отримані ціною надмірного прийняття ризиків або демпінгу тарифів. «Сучасні дослідження у сфері управління ефективністю страховиків показують, що компанії, які системно вимірюють збитковість продуктів, коригують тарифи та скорочують «токсичні» сегменти портфеля, досягають

стійкішої рентабельності та меншої волатильності фінансового результату» [33].

Для СК «ІНГО» важливими елементами є:

1) встановлення граничних значень комбінованого коефіцієнта за основними продуктами/сегментами. Якщо фактичний показник стабільно перевищує внутрішній ліміт (наприклад, 100%), продукт або переглядається (тарифи, франшизи, ліміти виплат), або частково передається в перестраховування;

2) диверсифікація портфеля за видами страхування. Велика залежність від окремих високоризикових сегментів підвищує чутливість до «хвильових подій». Додавання менш корельованих напрямів (медичне страхування, страхування відповідальності, страхування від нещасних випадків) знижує пікову волатильність виплат і збільшує стабільність грошових потоків [29];

3) використання перестраховування як механізму стабілізації. Перестраховування виконує роль «фінансового запобіжника»: «воно обмежує індивідуальні катастрофічні збитки, вирівнює результат між періодами і дає змогу страховику брати участь у великих ризикових контрактах, не руйнуючи власний капітал» [24]. Важливо підкреслити, що перестраховування підвищує стійкість лише якщо контрагент-перестраховик має високу надійність і виконає свої зобов'язання в разі стресу. Тому якість перестрахового контрагента для СК «ІНГО» має стратегічне значення, навіть якщо вартість такого перестраховування є вищою.

Отже, стратегічно СК «ІНГО» має перейти від парадигми «зростати за будь-яку ціну» до парадигми «зростати там, де ризик керований і перестрахований», формально закріпивши політику андеррайтингу, ліміти збитковості та правила передачі ризику перестраховикам.

Четвертий стратегічний напрям – це посилення ролі ризик-менеджменту і довіри клієнтів як компонентів фінансової стійкості. У наукових працях про взаємозв'язок страхових ринків і фінансової стабільності зазначається, що «розвиток страхового сектора підсилює стійкість фінансової системи лише тоді,

коли страховики практикують випереджальне управління ризиками і вибудовують довіру клієнтів як довгостроковий актив» [34].

Практично для СК «ІНГО» це означає два рівні дій:

1) управління ризиками через сценарне моделювання. Компанія повинна не тільки рахувати найбільш ймовірні ризики, а й моделювати малоймовірні, але руйнівні сценарії: одночасні великі виплати за воєнними ризиками; дефіцит ліквідності на банківському ринку; різке подорожчання перестраховування; юридичні або регуляторні спори, що можуть заблокувати виплати. Для кожного сценарію має бути заздалегідь визначений план дій: як захищається ліквідність, які резерви активуються, які ліміти продажу нових ризиків вмикаються на час шоку;

2) управління довірою клієнтів як інвестицією в стабільність премій. Страхування – це бізнес довіри, коли клієнт платить авансом за обіцянку виплати в майбутньому. Якщо компанія репутаційно закріплюється як така, що виплачує швидко й прозоро, це зменшує ймовірність відтоку клієнтів навіть за умов зростання тарифів.

Для СК «ІНГО» це означає, що врегулювання збитків, швидкість виплат, прозора комунікація щодо покриття й винятків – це не «сервіс» і не «маркетинг», а стратегічні параметри фінансової стійкості. Управління репутаційним ризиком має бути інтегровано в карту ризиків компанії так само, як ризик ліквідності або ризик збитковості портфеля.

Сформовані стратегічні напрями (капіталізація і резервування; ліквідність і управління активами; управління страховим портфелем і перестраховування; ризик-менеджмент та довіра клієнтів) утворюють єдину модель підвищення фінансової стійкості для АТ «СК «ІНГО».

По-перше, компанія має закріпити політику капіталу й резервів як частину корпоративної стратегії: внутрішні нормативи капіталу, політику реінвестування прибутку, сценарне тестування резервів управління.

По-друге, СК «ІНГО» доцільно формалізувати політику ліквідності через «підтримання пулу високоліквідних активів, стрес-тести ліквідності,

управління строковою структурою активів та зобов'язань і план екстреної ліквідності» [27; 32].

По-третє, компанія має встановити ліміти збитковості та комбінованого коефіцієнта для ключових продуктів, підкріпити їх сучасною аналітикою ризиків, а також будувати довгострокові відносини з надійними перестраховиками, які здатні виконати зобов'язання у стрес-сценаріях.

По-четверте, управління стійкістю має бути включене у сферу відповідальності вищого керівництва та наглядової ради. Це означає не лише моніторити ризики, але й активно управляти довірою клієнтів, адже стабільний приплив страхових премій є базою для ліквідності, резервів і капіталу.

Таким чином, стратегія фінансової стійкості АТ «СК «ІНГО» – це не просто виконання нормативів платоспроможності, а побудова керованої, капіталізованої, ліквідної, перестрахованої та клієнтоорієнтованої бізнес-моделі, яка здатна витримувати системні шоки й одночасно зберігати ринкову привабливість і довіру клієнтів у довгостроковій перспективі.

Стратегія підвищення фінансової стійкості АТ «СК «ІНГО» має базуватися на поєднанні збалансованого управління капіталом, активами та зобов'язаннями, ефективної перестраховальної політики та зростання операційної прибутковості. Проведений аналіз свідчить про позитивні тенденції у динаміці власного капіталу, страхових премій, платоспроможності та рентабельності, що створює міцне підґрунтя для подальшого укріплення фінансової стабільності компанії. Водночас в умовах воєнної та післявоєнної трансформації економіки особливого значення набуває посилення ризик-менеджменту, диверсифікація страхового портфеля, оптимізація структури витрат і активне використання можливостей міжнародного перестраховання.

Подальше зростання фінансової стійкості СК «ІНГО» доцільно забезпечувати через нарощування власного капіталу за рахунок прибутку, підтримання достатнього рівня ліквідності, вдосконалення інвестиційної політики та цифровізацію страхових процесів. Реалізація такої стратегії дозволить не лише зберегти стабільність компанії в умовах підвищених

ризиків, а й суттєво посилити її конкурентні позиції на страховому ринку України, підвищити рівень довіри страхувальників та забезпечити довгостроковий сталий розвиток.

Висновки до розділу 3

1. В результаті дослідження визначено, що забезпечення фінансової стійкості АТ «СК ІНГО» в умовах воєнних ризиків, нестабільності фінансових ринків та високої інфляції потребує комплексного стратегічного підходу. Компанія має не лише підтримувати формальну платоспроможність, а й вибудувати стійку модель управління капіталом, ліквідністю, якістю страхового портфеля та клієнтською довірою. Зміцнення капіталу, підвищення ефективності резервування, реалізація політики диверсифікації ризиків і застосування перестраховування як стабілізатора дають змогу формувати фінансову гнучкість і зменшувати вразливість до системних шоків.

2. Перспективна стратегія СК «ІНГО» має базуватися на інтегрованій системі ризик-менеджменту, яка поєднує фінансові, операційні та репутаційні аспекти діяльності. Ключовими орієнтирами повинні стати: прозоре управління ліквідністю, аналітичне прогнозування ризиків, відповідність міжнародним стандартам Solvency II, розвиток цифрової аналітики та формування культури довіри серед клієнтів і партнерів. Такий підхід забезпечить не лише довгострокову фінансову стійкість компанії, але й підвищить її конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість на страховому ринку України й за її межами.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Досліджено теоретико-методичні засади управління фінансовою стійкістю страхових компаній. Визначено, що фінансова стійкість є інтегральною характеристикою фінансового стану страховика, яка відображає його здатність виконувати зобов'язання перед страхувальниками, підтримувати платоспроможність, ліквідність і прибутковність у довгостроковому періоді. Стійкість компанії формується під впливом як внутрішніх чинників – структури капіталу, якості активів, рівня резервів, ефективності ризик-менеджменту, – так і зовнішніх – макроекономічної стабільності, державного регулювання, конкуренції та довіри споживачів до страхового ринку.

2. У процесі аналізу теоретичних підходів встановлено, що оцінювання фінансової стійкості може здійснюватися за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, інтегральних індексів, рейтингових і ризик-орієнтованих моделей. Традиційні коефіцієнтні методи дають можливість оцінити базові параметри фінансової стабільності, тоді як сучасні міжнародні стандарти – Solvency II та IFRS 17 – забезпечують ризик-орієнтоване управління капіталом і прозорість фінансової звітності. Комплексне застосування цих методів дозволяє отримати об'єктивну оцінку рівня фінансової стійкості страховика.

3. Ефективне управління фінансовою стійкістю страхових компаній має спиратися на системний підхід, який охоплює стратегічне планування, управління ризиками, контроль за платоспроможністю та використання сучасних методик оцінювання. Розроблення й упровадження дієвої системи управління фінансовою стійкістю є запорукою стабільного функціонування страховиків, підвищення конкурентоспроможності страхового ринку та зміцнення фінансової безпеки держави.

4. У процесі аналізу фінансових результатів діяльності АТ «СК ІНГО» за 2021–2023 рр. встановлено, що компанія зберігає позитивну динаміку розвитку та високу фінансову стабільність. Незважаючи на складні економічні умови, спричинені воєнним станом і зниженням ділової активності в країні, страхова компанія продемонструвала зростання основних показників. Зокрема, обсяг

страхових премій збільшився на 33,7 %, страхових виплат – на 26,3 %, а чистий прибуток зріс більш ніж утричі. Це свідчить про ефективну роботу зі страхувальниками, оптимізацію портфеля договорів та вдосконалення системи управління ризиками.

5. Аналіз структури активів і капіталу засвідчив, що АТ «СК ІНГО» має раціональне співвідношення власних і залучених ресурсів, яке забезпечує достатню фінансову незалежність. Частка власного капіталу у загальних активах у 2023 р. перевищила 32 %, що відповідає вимогам фінансової автономії, а коефіцієнт платоспроможності сягнув 0,48, що вище нормативного рівня, встановленого Національним банком України. Підвищення ліквідності та маневреності капіталу свідчить про здатність компанії ефективно покривати поточні зобов'язання й підтримувати високий рівень платоспроможності навіть за умов нестабільності ринку. Отже, АТ «СК ІНГО» є фінансово стійким страховиком із високим рівнем надійності та ефективності управління фінансовими ресурсами. Позитивні тенденції у динаміці ключових фінансових коефіцієнтів, стабільне зростання прибутковості й наявність достатніх резервів ліквідності створюють міцну основу для подальшого розвитку компанії, розширення її частки на ринку та підвищення конкурентоспроможності в системі страхових послуг України.

6. Окреслено стратегічні напрями управління фінансовою стійкістю страховика – підвищення капіталізації, оптимізація резервів, управління збитковістю, диверсифікація портфеля та розвиток системи ризик-менеджменту, що формують концепцію фінансової стійкості, орієнтованої на довгострокову стабільність і довіру клієнтів. Реалізація таких заходів забезпечить зміцнення позицій СК «ІНГО» на страховому ринку України, підвищить її конкурентоспроможність і сприятиме стабільному розвитку страхового сектору держави загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Страхування: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / Внукова Н. М., Успенко В. І., Временко Л. В. Харків : Бурун Книга, 2004. 376 с.
2. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: монографія. Київ: КНЕУ, 2017. 325 с.
3. Смоляр Л. М. Фінансовий аналіз страхових компаній: методичні підходи та практика застосування. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 231 с.
4. Полякова О. Ю. Управління фінансовою стійкістю страхових компаній в умовах трансформації економіки. Одеса: ОНЕУ, 2020. 274 с.
5. European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA). Solvency II Directive – Risk-Based Supervision. Brussels: EU Publications, 2022. 124 p.
6. International Accounting Standards Board (IASB). IFRS 17: Insurance Contracts. London: IFRS Foundation, 2023. 195 p.
7. Павлова І. А. Оцінювання фінансової стійкості страхових компаній: теоретичні підходи та практичні аспекти. Фінанси України. 2021. № 8. С. 72–80.
8. Національний банк України. Огляд ринку страхових послуг України за 2023 рік. Київ: НБУ, 2023. 48 с.
9. Best A. M. Best's Insurance Reports. Oldwick, NJ: A.M. Best Company, 2022. 540 p.
10. Kovalenko I., & Hrytsenko S. Integrated Approach to Assessing the Financial Stability of Insurance Companies. Economic Annals-XXI. 2021. Vol. 187(1–2). P. 45–50.
11. Слободянюк О. В. Оцінка фінансової стійкості страхових компаній в Україні. Економіка і держава. 2021. № 5. С. 84–88.
12. Фінансова звітність АТ «СК ІНГО» за 2021–2023 pp. URL: <https://ingo.ua>.
13. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Знання, 2022. С. 211–230.
14. Савлук М. І. Фінанси страхових організацій. К.: КНЕУ, 2021. С. 140–165.

15. Шевчук В. О. Фінансова стійкість і платоспроможність страхових компаній. Харків: Видавництво «Фактор», 2020. 188 с.
16. Закон України «Про страхування» (зі змінами від 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
17. Harrington S. E. The Financial Crisis, Systemic Risk, and the Future of Insurance Regulation. *Journal of Risk and Insurance*. 2009. Vol. 76(4). P. 785–819.
18. Swiss Re Institute. Global Insurance Stability Outlook 2023: Capital Strength, Liquidity and Systemic Resilience in Insurance Markets. Zurich: Swiss Re, 2023. 52 p.
19. Cummins J. D., & Venard B. Handbook of International Insurance: Between Global Dynamics and Local Contingencies. New York: Springer, 2008. 732 p.
20. Outreville J. F. The Economics of Insurance and Its Borders with Finance. New York: Palgrave Macmillan, 2013. 230 p.
21. NAIC (National Association of Insurance Commissioners). Risk-Based Capital (RBC) for Insurers: Overview and Calculation Principles. Washington, DC: NAIC, 2022. 28 p.
22. FINMA (Swiss Financial Market Supervisory Authority). Swiss Solvency Test: Technical Document. Bern: FINMA, 2022. 36 p.
23. Grace M. F., & Klein R. W. Insurance Regulation: The U.S. System in a Global Context. *The Geneva Papers on Risk and Insurance*. 2008. Vol. 33(1). P. 10–27.
24. Lloyd's Market Association. Underwriting and Reinsurance Best Practice in the Lloyd's Market. London: LMA, 2022. 41 p.
25. Bank of England / Prudential Regulation Authority (PRA). Supervisory Statement on Insurance Risk Management and Model Governance. London: PRA, 2021. 54 p.
26. Cummins J. D., Phillips R. D., & Allen F. Financial Pricing of Insurance Supervision: Regulatory Competition vs. Market Discipline. *Journal of Financial Services Research*. 2010. Vol. 38 (2–3). P. 517–542.

27. Storz M., et al. Insurance corporations' balance sheets, financial stability and monetary policy transmission. ECB Working Paper. 2023. No. 2892.
28. IBI-Rating. Аналітичні огляди фінансової стійкості та платоспроможності АТ «СК «ІНГО». 2025. URL: <https://ibi.com.ua>.
29. Swiss Re Institute. Global Insurance Stability Outlook 2023: Capital Strength, Liquidity and Systemic Resilience in Insurance Markets. 2023.
30. Garavito F. Shifting landscapes: life insurance and financial stability. BIS Quarterly Review. 2024. URL: https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2409b.htm.
31. Das S., & Kratz M. Alarm System for Insurance Companies: A Strategy for Capital Allocation. arXiv:1006.5473. 2010.
32. Rahma H. Liquidity resilience in insurance balance sheets under macro stress. Cogent Economics & Finance. 2025. 13(2).
33. Ayele N. F. Unlocking Stable Performance in Insurance Companies. SAGE Open. 2025.
34. Nguyen Q. K. The development of the life insurance market and bank stability in developing countries. Heliyon. 2024.
35. Макаренко Ю. П. Теоретичні аспекти забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Бізнес Інформ. 2024. № 10. С. 394–404.
36. Малащук О. В. Фінансова стійкість страхової компанії в умовах сучасних викликів. Управління змінами та інновації. 2025. № 14. С. 104–107.
37. Малащук О. Основні фактори впливу на фінансову стійкість компаній страхового ринку України. Сталій розвиток економіки. 2025. № 4 (55). С. 286–291.